

Elogi de la candidata
pronunciat per la Dra. Maria Jiménez

Rector Magnífic,

Digníssima presidència,

Benvolgudes professores i professors, infermeres i infermers, estudiants d'Infermeria i totes

les persones que ens acompanyen,

És un honor per a mi poder pronunciar aquesta *laudatio* a la distingida professora Dra. Jean Watson, proposada com a doctora honoris causa per la nostra Universitat, perquè és una de les infermeres més destacades de l'àmbit internacional per les seves contribucions a la ciència de la infermeria.

Aquest any 2010 s'han complert cent anys de la mort de Florence Nightingale, amb qui va néixer la infermeria moderna, ja que va percebre la necessitat d'organitzar formalment les activitats de les dones que cuidaven dels malalts.

Per tenir el pacient en condicions satisfactòries, va utilitzar els recursos disponibles del seu l'entorn. A més de l'atenció al malalt, ella va veure la importància que té el manteniment de la salut.

Al segle xx, la infermeria va començar a sistematitzar els coneixements específics que tenia elaborant conceptes sobre els fenòmens viscuts en la quotidianitat professional intentant definir-los en proposicions teòriques. Però serà a la dècada dels cinquanta del segle xx quan comencen a sorgir i desenvolupar-se marcs teòrics de la infermeria, a través de la visió del món de diferents autores. Segons el paradigma de l'època, els primers treballs d'investigació en infermeria van tenir una connotació eminentment positivista, qüestió que ha anat evolucionant de la mà dels diversos paradigmes científics. Des de finals de la dècada dels setanta, algunes teòriques van passar a incorporar concepcions humanístiques als seus plantejaments, com la Dra. Watson.

En aquest 2010, declarat Any Internacional de la Infermera, tinc l'honor de dictar aquestes paraules perquè la infermeria de Tarragona també passi a la història, proposant la professora Watson com a referent de les infermeres i infermers que es formen a la nostra Universitat, així com de tots aquells professionals que treballen a les institucions que acullen les persones en els seus processos de salut i malaltia i creuen en una infermeria científica i humana.

Qualitat i calidesa són dues paraules que evocuen les seves aportacions a la ciència de la infermeria i l'adeqüen a la realitat actual. Davant el risc de deshumanització en l'atenció al pacient derivat de moltes causes, entre les quals destaquen la reestructuració administrativa de la majoria dels sistemes d'atenció a la salut, es fa necessari rescatar l'aspecte humà, espiritual i transpersonal en la pràctica clínica, en l'administrativa, en l'educativa i en la investigació que duen a terme els professionals de la infermeria. Aquest seria el punt de partida de la teoria que ella dicta: la de l'atenció humana.

Margaret Jean Harman Watson va néixer a Virgínia el 1940. Va obtenir el diploma d'infermera el 1961 a l'Escola d'Infermeria de Lewis Gale a Roanoke (Virgínia). Posteriorment es va traslladar a Colorado, on encara viu. El 1964 va obtenir la llicenciatura en Infermeria per la Universitat de Boulder i dos anys després, el màster d'Infermeria en Salut Mental i Psiquiatria. L'any 1973 es va doctorar en assessorament i psicologia de l'educació a la mateixa universitat, amb la defensa d'una tesi sobre els efectes i sentiments de grups polítics davant la resolució de conflictes en una situació concreta.

Posteriorment es va traslladar a Denver per exercir com a docent a la Facultat d'Infermeria de la Universitat de Colorado, on també ha ocupat diferents càrrecs de gestió fins a arribar al Deganat.

Ha estat presidenta i coordinadora dels diferents programes universitaris relacionats amb infermeria, i també va participar en el programa de doctorat d'Infermeria

d'aquesta mateixa institució, que es va començar a impartir el 1978 i va dirigir i coordinar al llarg de quatre anys.

Durant els dos anys posteriors va continuar la seva formació postdoctoral i va aprofundir en l'estudi sobre l'atenció en països com Nova Zelanda, Austràlia, l'Índia, Tailàndia i Taiwan.

El 1980, al costat dels seus col·laboradors, funda el Centre per a l'Atenció Humana, el primer centre interdisciplinari dels Estats Units amb el compromís global en el desenvolupament i la utilització del coneixement de l'atenció humana i la curació com a base científica i moral de la pràctica clínica. Des del centre es promouen investigacions i programes per establir l'equilibri crític entre la tecnologia biomèdica tradicional i les activitats humanes de l'atenció en la infermeria.

El 1982 torna a la Universitat de Colorado com a degana de la Facultat d'Infermeria i s'inicia com a associada la direcció del Nursing Practice a l'Hospital Universitari de Denver fins a l'any 1990. Durant aquesta època contribueix activament a desenvolupar el programa d'estudis de postgrau per a infermeres diplomades en Atenció, Salut i Cuidatge que condueix al doctorat sobre Clínica Professional. Cal destacar el vincle i l'acostament que s'estableix en aquest moment entre la teoria i la pràctica assistencial, ja que treballen conjuntament l'acadèmia universitària i les institucions de salut, unint esforços en la formació d'infermeres perquè duguin a terme la seva tasca en les diverses realitats assistencials i promovent la recerca en aquesta àrea.

Des del punt de vista de la investigació, voldria destacar que des que va publicar el 1979 *Enfermería: la filosofía y la ciencia del cuidado*, reeditada en diverses ocasions, l'última el 2008 i traduïda a diferents idiomes, les seves aportacions han estat reinterpretades a escala internacional per infermeres de tot el planeta.

Posteriorment editarà *Enfermería: ciencia humana y cuidado humano*, a fi d'aclarir alguns conceptes epistemològics i filosòfics. Amb aquesta obra aconseguirà aclarir el procés del cuidatge humà en infermeria, preservar el concepte de la persona amb relació a la ciència i millorar la contribució de la infermeria a la societat. Si el llibre

anterior va ser traduït a dos idiomes, aquest ho va ser a més de vuit llengües pertanyents a gairebé tots els continents.

El 1999 publicarà *Más allá de la enfermería postmoderna*, a fi de projectar la infermeria i l'atenció a les persones cap al segle XXI. En paraules de la Dra. Watson, pretén il·luminar “[...] un model de pràctiques de cura i atenció que porten la medicina, la infermeria i el públic més enllà de l'enfocament de curar costant el que costa”, i situa les pràctiques de la cura i l'atenció en el paradigma sociocrític on es reconeix la relació simbòlica entre la persona, la tecnologia, la naturalesa i l'univers. Aquesta obra parteix de les seves pròpies experiències de patiment sobre la seva vida i la relació de l'atenció amb les persones que l'envolten, conseqüència del greu accident que va tenir.

Aquests són tres dels més coneguts de la llista de fins a catorze llibres escrits sobre l'atenció que inclouen des de mesures empíriques del cuidatge fins a les noves filosofies postmodernes de cures i de tractaments. Alguns els ha escrit en col·laboració amb infermeres tan distingides com la professora Madeleine Lenninger, la representant mundial de la infermeria antropològica. Actualment treballa en la revisió de les seves obres més destacades per reeditar-les enguany i també en diferents projectes d'investigació.

Compta amb més de tres-centes publicacions entre articles en revistes especialitzades de caràcter internacional, capítols de llibres i monografies, conferències i material audiovisual, sense comptar la seva àmplia participació en projectes d'investigació, simposis, congressos, comitès internacionals i nacionals fora i dins la seva universitat.

També voldria destacar el gran nombre de reconeixements i premis que li han atorgat per les seves aportacions, tant de recerca com de docència, a més de beques i finançament, tant de caràcter públic com privat, per continuar duent a terme les activitats relacionades amb el cuidatge humà.

Ha estat investida doctora honoris causa per les universitats americanes d'Akron i West Virginia. També per la Universitat de Göteborg, a Suècia; per la Universitat de Luton, a

Londres; per la Universitat de Montreal i per la Universitat Britànica de Victoria (Colúmbia, Canadà).

Ha rebut el reconeixement de professora distingida d'Infermeria a la Universitat de Colorado, li van concedir el Martha E. Rogers Award, de la Lliga Nacional d'Infermeria Americana, que premia els professionals de la infermeria que han realitzat enormes contribucions al coneixement infermer, i de la qual el 1995 va ser investida presidenta.

El 1997 va rebre l'Honorary Lifetime Certification com a infermera holística per l'Associació Americana d'Infermeria Holística i el 1998 se li va concedir el títol de Distingida per la Universitat de Nova York. L'any següent va ser guardonada amb el Norman Cousins Award del Fetzer Institute, en reconeixement pel seu compromís amb el desplegament i exemplificació de les pràctiques d'atenció bàsica en les relacions. Aquests són alguns dels reconeixements, distincions o premis, tant de caràcter acadèmic, clínic o social, que formen part d'una llarga llista, però voldria destacar de manera especial la distinció que va rebre el 2007, la Rosa de Jericó, per la seva contribució a la humanització de les cures, en el 90è aniversari de l'Escola d'Infermeria Santa Madrona de Barcelona, que va esdevenir la llavor que va donar vida al vincle que avui té la nostra Escola amb la Dra. Watson.

El 2008 va crear una fundació sense ànim de lucre per promoure la ciència de l'atenció en el món: The Watson Caring Science Institut, a fi de promoure la filosofia, la teoria i pràctiques del cuidatge al món. Té seus en 29 països diferents, entre els quals hi ha el nostre.

En l'actualitat dirigeix la Càtedra Murchinson-Scoville de la Ciència del Cuidatge a la Universitat de Colorado (Denver) i un Centre de Ciències de la Salut.

La teoria i ciència del cuidatge cerca restaurar la naturalesa profunda de l'atenció-curació, i portar l'ètica i l'ètica de l'amor novament a la salut. A través d'una àmplia xarxa d'infermeres clíniques i acadèmiques, l'Institut promou el model de l'atenció-curació en programes sistematitzats i de serveis, que poden servir per transformar la salut a les persones, a les infermeres i al mateix sistema que els acull, promovent i

Al món hi ha moltes escoles i facultats d'Infermeria en països com Austràlia, Brasil, Canadà, Xina, Dinamarca, Filipines, Suècia o els Estats Units, d'entre una llista de 29, que promouen el model de cures que avui defensem. En aquesta línia, i com no podia ser d'una altra manera, la Universitat Rovira i Virgili, des de l'Escola i el Departament d'Infermeria, considera que la ciència del cuidatge humà és l'eix rector del nostre pla d'estudis i la millor manera d'acostar-nos a les persones que per uns motius o uns altres perden la seva salut.

La filosofia de cuidatge humà s'implementa en la pràctica assistencial en hospitals situats en ciutats com Hong Kong, Hèlsinki, Orange o Miami, per esmentar-ne algunes, i reforça la idea que la teoria pot materialitzar-se en la pràctica i que les infermeres són l'eix fonamental per poder realitzar-ho.

M'agradaria concloure dient que la Dra. Jean Watson és la infermera que ha teoritzat sobre el cuidatge des d'una perspectiva filosòfica de manera més encertada, també és l'única que mostra un interès pel concepte de l'ànima i emfatitza la dimensió espiritual de l'existència humana. Ella afirma que la seva orientació filosòfica és existencial-fenomenològica, espiritual, i adopta el pensament de les escoles humanistes i existencialistes i de la psicologia transpersonal. Considera que la pràctica quotidiana de la infermeria ha de basar-se en un sistema sòlid de valors humanístics que la infermera ha de treballar al llarg de la seva vida professional i integrar els coneixements científics per guiar l'activitat infermera.

La interacció entre humanisme i ciència constitueix l'essència de la disciplina infermera, idea que defensem moltes persones que ens dediquem a l'atenció a les persones malaltes des de tots els vessants de la infermeria. Per aquesta raó, doncs, la Universitat Rovira i Virgili s'honorarà de comptar entre les seves doctores honoris causa amb la Dra. Jean Watson.

El vincle que mantenim amb ella des que ens va visitar el 2007 i va impartir la conferència de clausura de la primera promoció de màster de Ciències de la Infermeria de la nostra Universitat s'incrementarà a partir d'aquest moment, a causa de l'alt nivell acadèmic i científic de les seves aportacions i el valor i el reconeixement que ha assolit com a persona i infermera a escala internacional.

Ella és un exemple per a la nostra Escola i per al Departament, per als professionals d'infermeria, per als nostres estudiants i especialment per a mi, per la qual cosa agraeixo que hàgiu donat suport a la proposta d'aquesta candidatura i m'hàgiu permès ser la veu de tots.

Rector Magnífic, en la mesura que m'ha estat possible he exposat la vida i obra de l'Excel·lentíssima Senyora Margaret Jean Harman Watson. Crec, doncs, haver dit prou perquè, amb la vostra autoritat, li sigui atorgat el reconeixement dels seus mèrits. Per tant, Rector Magnífic, us demano que us digneu nomenar doctora honoris causa l'Excel·lentíssima Senyora Margaret Jean Harman Watson i incorporar-la a la nostra Universitat.